

1852-1912

Caragiale

ION LUCA CARAGIALE

OPERE

Ediție în trei volume

3

TEATRU
SCRIERI DESPRE TEATRU

Știința

CUPRINS

TEATRU

O noapte furtunoasă	6
Conul Leonida față cu Reacțiunea	67
O scrisoare pierdută	83
D-ale carnavalului	195
Năpasta	284
O soacră	337
1 Aprilie (monolog)	369
Modern (monolog burlesc)	373
Începem!	378
Roma învinsă (traducere)	391

ADDENDA

Hatmanul Baltag	482
100 de ani	554

SCRIERI DESPRE TEATRU

Teatrul cel mare – „Urâta satului”	588
Cercetare critică asupra teatrului românesc	
Critica teatrală și presa noastră	591
Literatura în teatrul nostru	594
Teatrul italian	601
Teatrul românesc. Deschiderea stagiunii 1878-’79	602
<i>Ruy Blas</i> . Reprezentația, marți 17 octombrie	604
Teatrul românesc [„Societatea dramatică națională...”]	606
Cronica teatrală [„Teatrul Național a intrat...”]	607
Cronica teatrală [I] [„Direcția generală a teatrelor a voit...”]	609
Cronica teatrală [II] [„Un copil răsfățat...”]	615
O întâmpinare personală în cestiunea Teatrului Național	621

Teatrul Național [„De vro câteva zile apar...”]	626
Teatrul nostru [„Multe lucruri absurde se văd...”]	628
<i>Frații Assan</i> , dramă	631
Epilog la <i>Frații Assan</i> , dramă	633
O rectificare	634
[La mormântul unei artiste]	635
<i>Ruy Blas</i> – Un debut – Răsăritul unei stele	637
Ceva despre teatru	638
Oare teatrul este literatură?	640
Teatrul Național [I] [„Se-ntâmplă de câtăva vreme...”]	643
O chestiune juridico-literară	657
Scrisoare deschisă	659
Ion Brezeanu	660
Dreptul de autor	666
[Cuvânt de mulțumire]	668
Cronică [I] [„Am citit programul Societății dramatice...”]	668
Ștefan Vellescu	672
Cronică [II] [„Teatrele merg în genere slab...”]	673
Eleonora Duse – Mounet-Sully	675
Teatrul Național [I] [„Pentru ce ne-am face iluziuni?...”]	679
Teatrul Național [„Notițele mele din urmă...”]	683
[Benefissul]	686
Raport către dl Barbu Șt. Delavrancea, primarul Capitalei	690
Teatrul Național [„Stagiunea Teatrului Național se deschide...”]	695
[Publicul Teatrului Național]	697
<i>Apus de soare</i> . Câteva note	700
Un nou teatru	706
NOTE ȘI COMENTARII	711

O NOAPTE FURTUNOASĂ

COMEDIE ÎN DOUĂ ACTE

PERSOANELE

JUPÂN DUMITRACHE TITIRCĂ INIMĂ-REA, chereștiu, căpitan în garda civică

NAE IPINGESCU, ipistat, amic politic al căpitanului

CHIRIAC, teșhetar, om de încredere al lui Dumitrache, sergent în gardă

SPIRIDON, băiat pe procopseală în casa lui Titircă

RICĂ VENTURIANO, arhivar la o judecătorie de ocol, student în drept și publicist

VETA, consoarta lui jupân Dumitrache

ZIȚA, sora ei

În București, la DUMITRACHE

ACTUL I

O odaie de mahala. Ușă în fund dând în sala de intrare; de amândouă părțile ușii din fund, câte o fereastră. Mobile de lemn și paie. La stânga, în planul întâi și-n planul din fund câte o ușă; în dreapta, pe planul al doilea altă ușă. În dreapta în fund, răzemată de fereastră, o pușcă de gardist cu spanga atârnată lângă ea.

Scena I

JUPÂN DUMITRACHE, în haine de căpitan
de gardă fără sabie, și NAE IPINGESCU

JUPÂN DUMITRACHE (*urmând o vorbă începută*)

Iaca, niște papugii... niște scârța-scârța pe hârtie! 'I știm noi! Mănâncă pe datorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pișicherlicuri... și seara... se gătesc frumos și umblă după nevestele oamenilor să le facă cu ochiul. N-ai să mai ieși cu o femeie pe uliță, că se ia bagabonții laie după dumneata. Un ăla... un prăpădit de amplotiat, n-are chioară în pungă și se ține după nevestele negustorilor, să le spargă casele, domnule!

IPINGESCU

Nu se ia după toate, jupân Dumitrache; după cum e și femeia: dacă trage la ei cu coada ochiului și face fasoane, vezi bine! bagabonții atât așteaptă.

JUPÂN DUMITRACHE

Ba să am pardon! Știu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d-alea, domnule.

IPINGESCU

Vai de mine! jupân Dumitrache, adică, gândești că am vrut pentru ca să-ți fac un atac? Îmi pare rău!

JUPÂN DUMITRACHE

Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică că nevasta mea nu-i d-alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s-a luat?

IPINGESCU

S-a luat bagabonții și după dumneata?

JUPÂN DUMITRACHE

S-a luat și se ia...

IPINGESCU

Și cum ești dumneata!...

JUPÂN DUMITRACHE

Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU

Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE

Apoi să știi de bine că intru în cremenal! Să mai văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU

Care bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE

Ei! iaca... un bagabont! de unde-l cunosc eu?

IPINGESCU

Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE

Asta-i! Una vorbim și bașca ne-nțelegem. Dar de! ai dreptul; nu știi ce mi s-a întâmplat, nu știi cum mă fierbe el pe mine de două săptămâni de zile... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

IPINGESCU

'Aida de! Coana Veta! Mie-mi spui? n-o știi eu?...

JUPÂN DUMITRACHE

Nu că mi-e frică... dar am ambiț, domnule; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU

Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE

Bagabontul...

IPINGESCU

Că bine zici! începuseși să-mi spui istoria.

JUPÂN DUMITRACHE

Stai s-o iau de la cap.

IPINGESCU

Stau.

JUPÂN DUMITRACHE

Știi dumneata că la lăsată secului am mers la grădină la „Junion“; eram eu, consoarta mea și cumnată-mea Zița. Ne punem la o masă, ca să vedem și noi comediile alea de le joacă Ionescu. Trece așa preț ca la un sfert de ceas, și numai ce mă pomenesc cu un ăla, cu un bagabont de amplotiat...

IPINGESCU

De unde știi că era amplotiat?

JUPÂN DUMITRACHE

După port nu semăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine și se pune la altă masă alături, cu fața spre masa noastră și cu spatele la comedia. Șade rezemat într-un peș, șade, șade, șade, și se uită lung și galiș la cocoane, se uită, se... Eu, cum m-a făcut Dumnezeu cu ambiț, mă scol ca să plecăm; cocoanele nu! că să mai ședem, că încă nu s-a isprăvit comedia. Încep să mă-ncruntez la bagabontul și mai că-mi venea să-l cârlesc, dar mi-era rușine de lume; eu de! negustor, să mă pui în public cu un coate-goale nu vine bine... Mai mă uit eu încolo, mai mă fac că nu mă sinchisesc de el... bagabontul cu ochii zgâiți la cocoane; ba încă-și pune și ochilarii pe nas. Tii! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă așa, că-i sărea ochilarii din ochi și giubenul din cap, de auzea căinii în Giurgiu.

IPINGESCU

Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE

În sfârșit, se isprăvește comedia. Ne sculăm să plecăm; coate-goale se scoală și dumnealui. Plecăm noi, pleacă și dumnealui după noi. Eu îl vedeam cu coada ochiului; dar nu vream să le spui cocoanelor, ca să nu le rușinez. Știi cum e Veta mea,... rușinoasă.

IPINGESCU

Mie-mi spui? n-o știi eu?... Ei?

JUPÂN DUMITRACHE

Ei! Apucăm pe la Sfântul Ionică ca să ieșim pe Podul-de-pământ, – pa-pugiul cât coala după noi; ieșim în dosul Agiei, coate-goale după noi; ajungem la Sfântul Ilie în Gorgani, moftangiul după noi; mergem pe la Mihai-Vodă ca să apucăm spre Stăbilament, – mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... fierbeam în mine, dar nu vream să spui cocoanelor...

IPINGESCU

Rezon! ca să nu le rușinezi.

JUPÂN DUMITRACHE

Știi cum e Veta mea...

IPINGESCU

Rușinoasă, mie-mi spui?

JUPÂN DUMITRACHE

Când să apucăm de la Stabilament în sus, mă uit înapoi cu coada ochiului și nu mai văd pe coate-goale. Mai mergem ce mai mergem, mă uit iar... mă iertase bagabontul.

IPINGESCU

Jupân Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu gândesc că numa ți-ai făcut spaimă degeaba. Poate că omul o fi șezând prin partea locului, pe Dealul-Spirii. Ei! a venit și el la grădină ca și dumneavoastră, a stat și el până la isprăvitul comediei, și s-a nemerit să apucați tot pe-un drum ca să vă înturnați la domiciliu. El a rămas la al lui și dumneavoastră ați mers înainte.

JUPÂN DUMITRACHE

Așa am crezut și eu întâi, dar stai să vezi!... A trecut după aia o săptămână la mijloc. Îmi cam și uitasem eu de istoria bagabontului; gândeam și eu: poate c-o fi stând coate-goale prin partea locului, – bunioară vorba dumitale. Așa, zice cumnată-mea ieri: „Nene, hai deseară la «Iunion» Ionescu!“ Cum auzii eu de „Iunion“, mă făcui verde la față. „Ce să mai căutăm la comediile alea nemțești, niște mofturi; dăm parale și nu înțelegem nimica; mai bine punem banii în buzunarul ălălalt și zicem că ne-am dus.“ – „Aide, nene, zău! parol! să n-ai parte de mine și de Veta!“ Ei! când am auzit așa vorbă mare, n-am putut pentru ca s-o tratez cu refuz.

IPINGESCU

Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE

Ei! haide!... dar unde mă gândeam eu că o să mi se întâmple un așa ceva. Ne ducem. Ședem la o masă mai la o parte; ședem cât ședem, și începe comedia. Nu știu cum mă-ntorc cu ochii înapoi, și pe cine gândești că văz la masa de la spate?...

IPINGESCU

Pe bagabontul...

JUPÂN DUMITRACHE

Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe mațe-fripte, domnule! Fir-ai al dracului de pungaș!... Bagabontul, nene, cu sticlele-n ochi, cu giubenul în cap și cu basmaua iac-așa scoasă. Cum m-a văzut, – că trebuie să fi fost schimbat la față, cum sunt eu când mă necăjesc (*iși mângâie favoritele*) – cum m-a văzut, a sfeclit-o... A întors capu-ncolo și a început să bea din țigară știi așa, niznai. Dar mă trăgea cu coada ochiului. Mă-ntorc eu iar la loc și mă fac că mă uit la comedii, se-ntoarce și bagabontul iar cu ochii la cocoane!... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo;... mă-ntorc iar la comedii, iar se uită la cocoane;... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo; mă-ntorc iar la comedii...

IPINGESCU

Iar se uită la cocoane...

JUPÂN DUMITRACHE

Ei! iac-așa m-a fiert fără apă toată seara...

IPINGESCU

În sfârșit?

JUPÂN DUMITRACHE

În sfârșit... plecăm; coate-goale după noi. Era să mă-ntorc în poarta „Iunionului“, să-i zic numa: „Ce poștești, mă musiu?“ și să-l și umflu; dar știi, am ambiț; m-am gândit: eu negustor... să mă pui în public cu un bagabont ca ăla, nu face...

IPINGESCU

Rezon!... Ei! pe urmă?

JUPÂN DUMITRACHE

Pe urmă s-a ținut iar gaie după mine.

IPINGESCU

Până la Stabilament...

JUPÂN DUMITRACHE

Da, până la Stabilament! S-a ținut după mine până la răscruci, știi unde vrei s-apuci spre cazarmă. Ce ziceam eu? „Haide, drace, haide! să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina și lasă!“ Aveam de gând să intru cu cocoanele în casă, să trimit repede pe Chiriac pe poarta de din dos pe maidan să-i iasă înainte, și eu să-l iau pe la spate,... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l întreb: „Ce poștești, mă musiu?“ și să-l și umflu!... Și dacă nu-i ajungea, să-mi tai mie favoridele! (*Își mângâie favoritele.*)

IPINGESCU

Ei! Dacă nu-i ajungea, despărțirea e aproape; să fi poftit la mine la despărțire cu lăcrămație, că-i îplineam eu cât i mai lipsea.

JUPÂN DUMITRACHE

A avut noroc! mare noroc a avut bagabontul; a scăpat!

IPINGESCU

Iii! păcat... Cum?

JUPÂN DUMITRACHE

Când am trecut eu de răscruci cu cocoanele, și bagabontul era să intre după noi în uliță, a ieșit haita de câini de la maiorul din colț, și i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Zița acasă, m-am suit degrab' cu Veta sus, am trimis pe Chiriac repede în maidan, eu i-am ieșit înainte peste uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc; dar... geaba! până să ieșim noi, fugise bagabontul!

(*Se aude glasul lui Chiriac strigând afară: „Spiridoane! Spiridoane!“*)

IPINGESCU

Iacătă vine Chiriac. Să n-auză.

JUPÂN DUMITRACHE

Ași! de el nu mă sfiesc. La din contra, el știe toată istoria, i-am spus-o de la început... Atâta om de încredere am... Băiat bun!... ține la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aș fi avut pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, știi, cu negustoria, mai mergi colo, mai du-te dincolo, mă rog, ca omul cu daraveri, toată ziua trebuie să lipsesc de-acasă. Pe de altă parte, ce să-ți spui! am ambiț, țiu când e vorba la o adică la onoarea mea de familist. De! când

lipsesc eu de-acasă, cine să-mi păzească onoarea? Chiriac săracul! N-am ce zice! onorabil băiat! De-aia m-am hotărât și eu, cum m-oi vedea la un fel cu meremetul caselor, îl fac tovarăș la parte și-l și înșor!

IPINGESCU

Da... coana Veta ce zice?

JUPÂN DUMITRACHE

Consoarta mea?... Ce să zică?... De! ca muierea... mai ursuză. Am cam băgat eu de seamă că nu-l prea are ea la ochi buni pe Chiriac; dar – știi cum m-a făcut Dumnezeu pe mine, nu-i trec muierii nici atâtica din al meu, – i-am zis pe șleau: „Nevastă, e băiat onorabil și credincios; n-ai ce-i face: ce-i al omului e al omului!“

IPINGESCU

Rezon!

Scena II

Aceiași, CHIRIAC

CHIRIAC (*intrând prin fund*)

Jupâne, trebuie să facem mandat de arestare pentru Tache Pantofarul de la Sf. Lefterie; nu vrea să iasă mâine la ezirciț cu niciun preț.

JUPÂN DUMITRACHE

Dar pentru ce nu vrea?

CHIRIAC

Zice că-i bolnav. Am trimis gornistul de trei ori la el cu biletul, și l-a primit cu refuz. Zice mă-sa că nu poate umbla, că de-abia s-a sculat după lingoare.

IPINGESCU

Să dea ceferticat medical.

CHIRIAC

M-am dus eu la el chiar în persoană; zic: pe ce bază nu vrei să vii mâine la ezirciț, domnule? zice: sunt bolnav, domnule sergent, zice, de-abia mă țiu

pe picioare, nu pot să merg nici pân'la prăvălie, zice; zic: nu cunosc la un așa rezon iară motiv; zice: aduc martori, domnule sergent, că am zăcut o lună de zile, zice, întreabă și pe Popa Zăbavă de la Sfântul Lefterie, zice, alaltăieri m-a grijit, m-a spovedit; zic: n-am eu de-a face cu Popa Zăbavă, nu-l am pe listă, zic, eu pe dumneata te am pe listă; să te prezanți mâine la companie. – Acu, trebuie să-i dăm mandat, pentru ca să-l iau mâine dimineață.

JUPÂN DUMITRACHE

Să-i dăm, să-l iei! Ala-i de-al ciocoilor, îl știu eu; cât a umblat dânsul fel și chip să scape de gardă...

IPINGESCU

Și eu îl am însemnat pe musiu Tache la catastiful meu; e finul lui Popa Tache.

JUPÂN DUMITRACHE

Ei! vezi!

CHIRIAC

Lasă-l că nu se sfințește el cu mine, jupâne, îl pocăiesc eu... Ei! după aia pe nea Ghiță Țircădău nu l-a putut găsi gornistul deloc. A fost la el și ieri și astăzi cu biletul; cică n-a dat pe-acasă de trei zile!

JUPÂN DUMITRACHE

Pricopsitul de cumnatu-meu, n-aș fi mai avut parte de el! Cine știe în ce cârciumă s-a-nfundat!...

IPINGESCU

L-am văzut eu azi-dimineață, trecea pe la despărțire.

CHIRIAC

Mă duc să-i trimet gornistul cu biletul pentru mâine. (*Iese repede.*)

IPINGESCU

Era afumat rău nenea Ghiță.

JUPÂN DUMITRACHE

Ei! bravos! asta e una la mână. Om stricat, domnule! Păi de ce am dez-vorțat-o pe Zița de el, gândești? Nu mai putea trăi cu mitocanul, domnule...

IPINGESCU

Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE

Fată frumoasă, modistă și învățată și trei ani la pasion, să-și mănânce ea tinerețele cu un ăla... Tot gândeam la început, că de! e tânăr, o să-i treacă mai încolo, o să-și vie la pocăință. Ași, ți-ai găsit! Țircădău și om de treabă! Eu, ca ăla, cumnat mai mare, cum am zice ca și un frate, tot i dam povețe fetii să mai rabde, să nu strice casa. Cu azi, cu mâine, a răbdat biata fată – biată să nu fie! – a răbdat cât a răbdat, până m-am pomenit într-o zi că vine ținând la mine, pe cum că: „Nene, moartă, tăiată, nu mai stau cu mitocanul, scapă-mă de pastramagiul! să știu de bine că mă duc la mănăstire, pâine și sare nu mai mănânc cu el!” Ei! dacă am văzut și-am văzut, zic: „Lasă, Zițo, zic, îți găsești tu norocul, n-a intrat zilele-n sac! acu e vremea ta! Lac să fie, că broaște destule!” – și-am și dezvorțat-o. Apoi nu mai era de suferit așa trai. N-o mai maltrata, domnule, măcar cu o vorbă bună. Mă rog, odată ce nu e bărbatul levent ce fel de casă să mai fie și-aia?

IPINGESCU

Mie-mi spui? Nu i-am încheiat eu procesul-verbal atuncea noaptea, când a tratat-o cu insulte și cu bătaie?

(*Chiriac reintră.*)

JUPÂN DUMITRACHE

Apoi de! n-a avut dreptul muierea să-l lase? Om fără ambiț, domnule, nu ținea la onoarea lui de familist! Un mitocan, mă rog; zice că-i negustor, alege-s-ar praful!

CHIRIAC

Jupâne, da' deseară știi că ești de rond... mergi?

JUPÂN DUMITRACHE

Mai e vorbă! cum să nu merg? De ce m-am îmbrăcat? nu vezi?

CHIRIAC

Jupâne, da' faci toate posturile? nu-i așa? Nu sunt multe... până pe la două după douășpece le isprăvești.